

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

3 Vtrumne furtum sit genere suo peccato mortale.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

rapina, sed pro eo casu quo fur in flagranti delicto comprehenditur, ut continuo exponitur. l. 3.

Omnia igitur argumenta soluta restant. Ad primum enim respondetur quod peccata alia ab iniquitatibus iniustitiæ non habent pro obiecto inuoluntarium alterius, sicut furtum & rapina, & ideo ex diuersa ratione voluntarij non variantur specie, si cui hec. Et per hoc responsum etiam est ad secundum, quod est circa idem versetur obiectum materiale & remorum scilicet alienum, tamen formale & proximum non est idem. Ad tertium respondetur quod rapinas puellæ quantumque respectu aliorum occulte fiat, puellæ tamen semper est notus & ideo quia illa semper præsumitur restituisse, dicitur raptus.

ARTICVLVS III.

Virum furtum sit genere suo peccatum mortale.

Postquam dictum est quid sit furtum quomodoque à rapina differat, queritur de virtutibus natura, an sit genere suo mortale delictum. Et quo historiam filiorum Israel expoliatarum Ægyptios torques iam expositam nullam faciamus, arguitur primum. Qui rem suam vel penes alium depositam vel furto sublatam furtim capitavit: fur iure habetur, & tamen non peccat, postquam iure vitur suo, ergo furtum non est peccatum. Secundo arguitur, cum id quod quis inuenit aut casu repererit nulli restituit, furtum committere videtur, & tamen si ad naturalem æquitatem spectes nullum est peccatum, nam, ut habetur Insuper & ff. de re. diui. quod nullius est, occupanti conceditur & re vera quarum rerum dominus non comparet, nullus esse censetur. Quod autem non sit genere suo mortale, tertio loco probatur. Tunc ex illo Proverb. 6. Non grandis est culpa: dñi quis furatus fuerit tum quod si est rei modice, non est cur sit mortale, tum maxime quod si mortale esset, cum sit contra iustitiam & pacis quietem, dignum esset pœnæ mortis illa autem non apparet digna que furibus infligatur: sed satis est ut multiplicatum restituat furtum, secundum illud Exod. 22. Si quis furatus fuerit bouem aut ouem

quinque boues pro vno boue restituet, & quatuor oues pro vna oue. Idque habetur leg. sed nouo iure. C. de feris fugit. In contrarium autem est quod nemo secundum diuinum iudicium, nisi ob mortale delictum vehementer percussus maledictione, fures autem acri animaduersione damnantur, verbis illis, Zach. 5. Hæc est maledictio que egreditur super faciem omnis terræ, quia omnis fur sicut ibi scriptum est, iudicabitur, & omnis iurans ex hoc similiter iudicabitur.

Ad quæstionem vnica conclusione respondetur. Furtum, fortiorique ratione rapina, peccatum est, idque genere suo mortale. Probat. Delictum mortale, ut idem dicere consueuimus, inde penditur quod charitatem extinguit, quæ vita est animæ, furtum autem, est huiusmodi, ergo est mortale. Probat minor. Illud delictum quod virtuti aduersatur, reipublice necessaria, perquam scilicet pax quiesque eius seruatur, extinguit charitatem furtum autem aduersatur iustitiæ, in qua tota mortalium fides, humanaque societas salua consistit. Nam per furtum ciues expellitur iure suo, atque adeo pax ciuitatis perturbatur, est ergo contra charitatem, sed tamen tanto grauior rapina, quanto vis peior est fraude. Dictum autem est, genere suo proprie rationem explicari solitam in leuitate materie quæ culpam attendit. Conclusio clarissima ac perinde omnibus compertissima est, sed tamen de furti comparatione ad alia crimina posset quis, neque immerito dubitare, virum sit genere suo omnium peccatorum contra Decalogum minimi, an peiorem obtineat gradum. Primum enim de fornicatione affirmat. Martin in tract. de Temper. q. 2. minoris esse culpe genere suo quam furtum. Cuius potissimum fundamentum est, quod fornicatio non est natura sua mala, & ideo prohibita. Imò vero ob id tantum est mala, quia prohibita, nempe lege veteri, Deuter. 23. Non erit meretrix ex filiabus Israel, & noua ad Ephes. 5. Omnis fornicator aut immundus aut auarus non habebit hereditatem in regno Christi. Et eodem applaudit Duran. 4. Sententia, dist. 3. q. 2. Præterea quia furum est contra iustitiam, fornicatio autem non nisi contra temperantiam, nam qui fornicatur, ut ait Paulus, in corpus suum peccat, iustitia vero præstantior est, quia vero, Soto, de iust. & iure. E c v t

Conclusio tripla.

Ratio conclusionis.

Dubitatio. Martin.

Primo Martini.

Secunda.

TO
RE
BULLS
III
13

D. Tho.

vt lib. 3 definitum est, omnium moralium præstantissima. At vero D. Thom. 2. 2. quæstio. 154. artic. 3. contrariam habet sententiam, nempe fornicationem genere suo grauius esse flagitium, quam furtum. Nam de adulterio nemo dubitat, propter iniuriam, quæ fit alteri coniugi. Et re vera hoc nemo sanè doctus negare potest. Et primum ratio Martini, ac Durandi peior est multo quam eorum conclusio. Dicere namque fornicationem non esse contra ius naturæ, error est heresi proximus.

Ad primū arg. Martini

Nam consequens inde protinus fiet, genibus ante legem scriptam non fuisse delictum quin vero, neque post scriptam, quia lege Mosaiica non tenebantur. Ratio ergo, vt fornicatio genere suo grauius sit peccatum, est quod peccati grauitas potissimum ex obiecto est pendenda, malum autem fornicationis est nocuumtum vitæ futuræ proli. Nam quæ ex vago concubitu nascitur, si ad rei naturam spectes, neque educari recte potest, neque vero ali commode, vitæ autem præstantius bonum est exterioribus bonis, quæ furto auferuntur, quare fornicatio non solum, natura sua est mala, verum & furto iniquior. Neque vero ratio quam contra idem auctor ob molitur digna est morali philosopho. Ait quippe hoc est accidentarium fornicationi, quod male educitur alaturque proles: nam potest fornicarius tum facultatem habere maiorem, quam coniugatus, tum etiam propositum firmitus alendi, quin vero ditandi suos liberos.

Ratio S. Tho.

Non, inquam, hæc ratio digna est Philosopho. Quin vero id quod ipse dicit accidentarium est, hoc autem quod nos dicimus, conditioni vagi concubitus natuum. Nam ex natura rei, qui non sunt matrimonio iuncti non possunt bene alere prolem. Et vera si arguitur Martin. vltius esset momenti, tunc sequeretur matrimoniale coniunctionem non esse vinculum naturæ. Inde enim hoc habet, quod natura eius est, vt sit bene educata prolium. Et tamen vsu nihilominus accidit, vt sæpe coniuges namque facultatem habeant, neque vero voluntatem eas educandi. Est ergo existimandus actus ex natura, & non ex accidente. Cum ergo dicimus bonam educationem, naturalem esse matrimonio, non autem fornicationi, non de actione loquimur. Nam illa aliunde im-

pediri potest, vt iam modo dicebamus, sed de naturali potentia. Quin vero & simplex per molliem pollutio, eo turpior est ac peior, non modo furto, verum & fornicatione quod seminatio nemini licita est nisi ad fructus ferendos, quare illa, quia frustranea est maiorem habet iniquitatem.

Ad aliud vero Martini argumentum responderi potest quod quamuis fornicatio non esset contra iustitiam, non tamen inde sequitur non esse grauius, quia neque si iustitia sit præstantior virtus, fit consequens ut omne opus iustitiæ excedat quodcunque temperantiæ, quoniam satis est fornicationem esse contra melius bonum, puta contra uitam. Sanior autem solutio est quod fornicatio est etiam quodammodo contra iustitiam quæ erga futuram prolem seruanda est. Constat autem principaliter in specie intemperantiæ, non ex eo ut quoddam audui, quod præcipue in illo actu consideretur delectatio, nam & ea dem est pariter in adulterio præcipue, & nihilominus est contra iustitiam. Sed quia ille actus non est contra personam actus existentem, neque vero quæ præcesserit, sed contra illam quæ est tantum in potentia. Alio tamen nos possumus contra nos ipsos arguere. Vitium furti expresse prohibitum est in Decalogo non autem fornicatio, ergo furtum est peius. Mox nulla fuit unquam iam barbara gens quæ ignoraret furtum esse peccatum, quatenus iniuriosum est, & tamen multæ ignorauerunt in lege naturæ fornicationem esse peccatum immo vero usque adeo aliquæ poterant esse agrestes, vt talis ignorantia esse illis inuincibilis patentior ergo est culpa furti atque adeo grauior. Deinde. Furtum etiam nunc maiori infamia denotatur quam simplex fornicatio est ergo sedius ac perinde atrocius.

Ad primum tamen respondetur consequentiam esse nullam. Ponuntur enim vt supra diximus, in Decalogo præcepta que apertam habent iniustitiam, sicut adulterium, nihilominus fornicatio, quæ ad illam reducit, peior est quam furtum. Alioquin probares etiam furtum esse peius nefando crimine, quod illic non exprimitur. Ad secundum respondetur, quod quamuis furti nequitia apertior sit, non tamen inde sequitur esse peiorem. Nam et si ratio iniustitiæ latentior sit in fornicatione.

ratione militat tamen contra maius bonum.

Ad tertium denique negatur, maioris infamiae esse furtum quam fornicationem, nam honeste mulieri pudentius est fornicatione quam furtum fecisse, sed viri propter corruptissimam consuetudinem minoris illam aestimant. Et quamvis minoris esset infamiae non inde sit consequens ut sit minus peccatum quonia Gregorio auctore peccata carnalia sunt minoris culpae & maioris infamiae quam spiritalia. Et blasphemiam circa dubium peior est furto, & tamen non de illam pudescunt homines quanti de furto. Hac autem veritate nihil obstant, nempe quod fornicatio genere suo grauius sit peccatum, esse tamen potest, in indiuiduo furtum quod sit loge fornicatione scelestius, vel ratione quantitatis, vel ratione illatae vis quin vero grauius quam adulterium, vti decem milia ducatorum quis deprædaret. Quinimo & qui amplissimam domum ac familiam expoliaret, grauius peccatum committeret quam si faceret homicidium plebei hominis. Est enim fallacissima regula, collationem, que est inter species virtutis aut vitiorum, ad singula indiuidua applicare quippe in quibus possunt esse alie qualitates augentes, aut minucentes rationem virtutis ac vitij. Pari modo infamatio & contumeliatio genere suo grauior est furto ex obiecto. In summa cum bona externa sint inferiora quam fama & vita, furtum genere suo minimum peccatorum. Decalogi.

Inter argumenta contra hanc conclusionem primum facit D. Tho. de furto filiorum Israel in Aegypto, quod nullum fuit peccatum, sed iam lib. 2. satis dictum est illud nullam habuisse rationem furti. Nam præterquam quod Deustanquam rerum dominus citra vllam dispensationem potuit illos eiusmodi bonis donare tanquam reclus iudex soluit illis mercedem infumprij laboris in luto & latere. At vero vtrum liceat principibus Deum in hoc imitari vt aliquid occulte præcipiant quod citra publicum tumultum nisi teneantur exequi. Verbi gratia. Si princeps præciperet aulico aut bonis aut vira quem piam priuatim expoliare, vtrum teneret ille exequi? Respondetur quod si dicta causa lataque condemnationis sententia id faciat, citra dubium patendum est, quoniam expe-

dit quandoq. eiusmodi executiones secretas esse. Et tunc illud non esset furtum sed executio poenae. Quod autem citra iudicij formam & ordinem ad imperet, nefas est, neque parendum est illi, quoniam & princeps tenetur iudicario ordine procedere. Si quidem non est Deus, qui errare non potest. Nisi forsitan, quod quam rarissime accidere solet in aliquo casu, qui cum patetissimum haberet iudiciam, neque moras ferret, neque strepitum publicum. Quando vero publicitus indicitur bellum tunc nisi iniustitia causae manifesta esset, iussio principis pacare debet nullum conscientias, vt August. 23. q. 1. can. quid culpatur, admonet. Ad aliud vero quod primo loco posuimus argumentorum de illo qui res suas proprias vel furatur vel rapit, art. 1. partim dictum est, & partim modo dicendum superest. Restat enim dubium illic prætermisum vtrum liceat cuiunque auctoritate priuata id quod sibi debetur recuperare. Ad quod S. Th. respondet negatiue nam si rem illam apud illum deposueras quam ipso nescio furaris, aggrauas illum, vt tibi eicius furti restituere teneatur. Si vero ille contra ius viurpauerat, inde peccat quod transgreditur iuris leges, priuatim vsurpando iudicium quod publica potestati conuenit, quod quidem mortale delictum est, idque ciuili lege acerrime prohibendum. Sed tamen operæ pretium est hoc locupleius explicare. Quid enim facit miser, qui nullatenus res suas via iuris recuperare potest? Est nanque in regulis iuris lib. 6. quod nemo re aliena ditari debet. Respondetur ergo tam de culpa quam de restitutione. Licet nanque cuique priuata auctoritate sua coepere, dummodo ista ad sint conditiones. Prima, vt omni proculdubio certissimus sit, rem sibi esse debitam, nam vbi quippiam est dubietatis, neque quam id licet, iuris ordine prætermisso. Quapropter famuli siue principum siue inferiorum dominorum nullo iure possunt quippiam furtim a suis heris surripere, eo obtentu quod non satis pro suo seruitio & famularu repositum est illis. Solent enim creberime hæc sibi apud confessarios obtendere. Quibus tamen respondendum est, quod ei pretium illud de quo inter ipsos conuentum est non possunt alia via extorquere, possunt quidem id latenter eripere illud autem aucta

August. Ad primū arg.

D. Tho.

Dubitatio.

Conditiones quas ad esse oportet vt liceat cuique priuata auctoritate recuperare.

sium quod famuli ipsi putant sibi insuper adhibendum, nequaquam nisi vi aut fraude coacti à dominis fuerint se iure. Volenti nanque non fit iniuria. Et ideo si non vis illo pretio seruire, abi. Secunda conditio est, vt omnia expertus, certus sis te non posse via iuridica rem tuam recuperare. Nam alias publicæ potestati iniuriam faceres. At vero in tali casu distinctione opus est. Aut enim impossibilitas illa inde nascitur quod testibus instrumentisque cares, quibus ius tuum probare possis, & tunc nequaquam licet per vim res tuas surripere, nam vim inferre nemini priuatim licet nisi vi vim vi in flagranti delicto repellat. Quare si alia via rem tuam acquirere, nequis, nullum tibi restat remedium, potius nanque publicæ quieti consulendum est, quam tuo priuato commodo. Quare vnusquisque sibi prouideat quæ eum tela res alienet suas. Si vero via latenti citra scandalum potes eiusmodi tibi debitum surripere, aut tibi compensationem facere licebit quidem, dummodo periculum caueas ne debitor ille tuus restitutionem iterato faciat. Et hoc quantum ad exsationem culpæ. Nam quantum ad restitutionem, dummodo tibi euidenter cõstet rem esse tuam, licet contra ius non expectata publica auctoritate, etiam per violentiam illam debitori eripias, nihil restituere teneris. Neque ad excommunicationis censuras respondere cogaris, sed pœnas dumtaxat condemnatus fuere. Secundo modo contingere potest ocludi alicui viam recuperandi rem suam, non quod probationes non sint legitime, sed propter iudicis iniquitatem, qui tenuit causam de videre, tunc enim ratio apparentis euincere videtur, licere etiam per vim vniciuque rem suam capere, nam princeps hæc ratione potest alteri bellum indicere nempe quia alium non habet iudicem qui ius sibi reddat suum nihilominus respondetur, neque tunc fas esse rem per vim patenter aggredi. Sed si latenti via eripi nequit, vel ad eundem est superior, vel si nullum aliud remedium superest, potius ferenda est honorum iactura, quam vi rem publicam perturbare, vt in hac quest. artic. 8. docere videtur D. Thom. Eo potissime quod similis casus vix contingere potest. Vbi tamen tam barbara esset respublica aut tanta tyrannide oppressa, vt nemo possit ius

suum obtinere, tunc si citra annorum spaciorem posset quis etiam cum aliqua violentia in suum se ius restituere, non prius esset iniquitas. Dico in ius externorum bonorum. Nam vindicare, se nullo casu liceret. Vt si iniuriam passus es, etiam si obtinere ius nequeat nequaquam tibi licet illam priuatim vindicare. Neque simile est de principibus. Nam ille penes quæ est summa respublica, non solum est eius iudex, verum & externorum hostium ad iniurias non modo propallandas, verum etiam vlciscendas.

Secundum autem argumentum materiam tangit inuentorum, ad quod S. Tho. per hanc distinctionem responderet. Sunt quædam inuenta quæ nullius vnquam fuerunt propria, vt lapilli & gemmæ quas maritimum litus procreat. Et talium inuentores nulli restitutioni subduntur, quoniam quod nullius vnquam fuit, occupanti conceditur. Insti. de rerum diuis. §. fere. & ff. eod. tit. Atque eadem est ratio de inuentione vetusti thesauri, videlicet cuius domini nulla extare potest memoria. Nam iam tum ille thesaurus perinde habet atque arboris fodina quam terra nutrit. Præter quam quod legibus ciuilibus medietas domino agri adijcitur, perinde ac si eius fructus esset. Quod quidem ciuile ius vetustissimum esse ostendit euangelica parabola de inuentore thesauri in agro alieno, cui ad prædicationem apponitur quod illud prius eorum erit quam thesaurum proderet, vt integer sibi obueniret. Sed alia sunt res inuenta in terræ superficie, vel alibi recenter perditæ, aut depositæ, quarum idcirco domini, aut hæredes supersites, esse censentur. Et iste ait S. Tho. accipi non possunt animo retinendi, nisi constitit dominum proderet licet eas abiecit, secundum verbum Augustini 14. q. 3. si quid inuenisti & non reddidisti, rapuisti. Et tamen exponenti bus nobis per singula dicendum. Et primum, quod in litore maris lapilli inuenti, sine inuentoris expressa est iuris definitio, Insti. de rerum diuis. §. lapilli ff. eod. tit. Licet lapilli. Et ratio est, quia littora iure penonum manserunt communia. Atque idem est iuris naturæ iudicium de anni aliorumque metallorum venis, quæ sunt in visceribus terræ. Dubitare hic tamē quis posset propter nostrates qui ad Occidentalem continenter auri gratia aduolant, an licet a reuicua que

que vnus nationis ad aliam quæ situm au-
rum peregrinari. Apparet enim id vni-
cuique eadem ratione licere postquam iu-
re gentium non fuerint res istæ diuersæ.
Respondetur tamen hoc duntaxat iure
non esse omnino licitum, nisi incolæ ipsi
consentiant, aut pro derelictis eisdem
thesauros haberent, nam regiones iure
gentium diuise sunt, & ideo licet genti-
bus illius regiones sint res illæ communes
tamen non possunt aduenæ incolis inui-
tis easdem res usurpare. Neque enim va-
lent Galli hæc de causâ ad nos penetrare,
neque nos ad illos ipsi inuis, sed hoc
alius est loci disputare. De thesauris au-
tem, vt bene ait. Sanct. Thom. eadem ra-
tio est naturalis. Thesaurus enim est, vt
habetur in l. nunquam. ff. de acquir. rer.
dom. vetus depositio pecuniæ cuius non
extrat memoria, vt iam dominum non
habeat. Quapropter illos thesauros ca-
pere nullam habet rationem furti, vt ha-
betur leg. falsus. ff. de furtis. Et ratio e-
iusdem legis est quod non sit furtum, nisi
sit cui fiat. Quapropter qui in fundo suo
eiusmodi thesaurum inuenit, inuentori
conceditur, vt habetur in l. instituta. de rerum
diuis. §. thesauros, & C. libro decimo. de
thesaur. lib. vnica. At vero si quis id in
alieno agro dedita opera in consilioque
domino illud queritando inuenit, iura
ciuili, vt habetur eidem proximis ciui-
tis, legibus totus thesaurus est domini fun-
di, quia inuentor fur reputatur. Si autem
forte aliud agens repererit, dimidiam
partem, inquit lex, retinebit, atque alteram
dabit domino. Idque forsan ad seruandam
pacem. Atque idem est ius de illo
qui in ædibus quas emit thesaurum eius-
dem generis inuenit, licet sint qui id ne-
gunt. Nam profecto eadem est ratio etiam
in eadem ob causam a des emerit, eadem
vltus prudentia quam Christus in Euan-
gelo laudi tribuit. Secus autem si in mu-
ro domus, aut in eius penetralibus pecu-
niam aut aliud quidpiam repererit, quan-
tiuis possessor illic posuisset & per obli-
uionem reliquisset, tunc enim eiusdem pos-
sessoris est, aut suorum hæredum, vt habe-
tur in l. a tutore ff. de rei vendicat. Hinc fit
opinionem Paludani in quarto, distin. 15.
quæst. 3. dicentis tam ex consuetudine vni-
uersos thesauros, vbiuis reperiantur esse
principum, non esse auscultandam, vt be-

ne ait Syluest. in verbo, inuentum. §. 13.
quoniam talis consuetudo in republica be-
ne instituta non est introducta. In Hispa-
nia nanque istæ leges citatæ ad literam
seruantur, quare si contraria consuetudo
alicubi obtinuit, est per vim, contra ius
naturæ & gentium. Habetur enim Insti-
tut. & l. citata, quod Adrianus naturalem
acquiratam sequutus, ei concessi qui thesau-
ros inuenierit. Et lilla Codicis, de thes. In-
uentori, inquit, liberam tribuimus faculta-
tem, ne vterius Dei beneficium inuidiosa
calumnia persequatur. Vtrum vero prin-
ceps quotam aliquam ab inuentore exige-
re valeat, quis forte dubitet. Respondetur
autem nullam in tali exactione apparere
iustitiam, & ideo in Hispania non est in
vfu, neque vbi esset crediderim conscien-
tias obligare, sed inuentorem secundum
ius commune posse bona conscientia pos-
sidere. Nam dictus titulus. Instituit. nihil me-
minit principis, sed vbi ait quod qui repe-
rit in loco alieno medietatem det domi-
no, subdit quod pari ratione si inuenit
in loco Cesaris, dimidium det Cesaris, &
si in fiscali loco vel publico, det etiam me-
diatatem fisco, Et idem legitur non in-
telligitur ff. de iure fisco. §. si in locis. Quæ
quidem leges non loquuntur nisi vbi loca
sunt propria principis aut ciuitatis. Quæ-
circa princeps tanquam dominus non
potest, quippiam exigere quando thesau-
rus in solus est in loco ciuis, nisi forsan in
gruæti graui necessitate publica, tanquam
gubernator potuerit id genus tribui pe-
tere, quod nescio an satis probarem. De
metallorum autem venis vltus iam obti-
nuit, vt pars quinta obueniat principi, eo
quod venæ illæ sunt res naturales, quæ quo-
dammodo in bonum publicum metalla
progignunt. Multo autem maius dubium
est de reb. inuentis quæ non sunt thesauri,
sed præsumuntur habere dominos. Est qui-
pe fere vnus consensus tam Theologorum
quam Iurisconsultorum, vt Summistæ aiunt
vero, inuentum, quod sunt pauperibus re-
stituende. Hoc autem primum rei huius vt
confessum supponamus, quod inuentor se-
dulo tenetur dominum perquirere bona
fide, & præconio publico, atq; alijs vijs pro
rei quæritate commodis, alioqui furti reus
habebitur. Illa autem adhibita indagine, li-
cet ergo non audeat contra cõem opinionem
assuecianter quippiam affirmare, sunt tñ mi-
hi gra-

Syluest.

Quæst.

Solutio.

De me-
tallorũ
venis.

Opinio
cõis de
reb. in-
uentis q̄
non sũt
thesauri

Et 3. higr-

higrauiſſima argumenta quod inuentor
 Prima poſſit ſibi in conſcientia retinere. Pro-
 batur, iure natura gentium illa ſunt in-
 uentoris, & nullum eſt ius, aut euangeli-
 ſtimum, aut eccleſiaſticum, quod illa tri-
 entiam
 buat aut pauperibus aut cuius alteri, ergo
 pot eſt inuentor ſibi capere. Probatur
 prior præmiſſa, Res, vt libro terzo dictum
 eſt ius natura non diuiſit, ſed permiſit in
 communi poſſideri, ius autem gentium,
 id cuius non extat dominus, primo occu-
 pant permiſit, res vero illa (cuius domi-
 nus poſt legitimam diligentiam non com-
 patet) perinde habetur ac ſi nullus eſſet,
 ergo qui inuenit perinde acquirit eius ius
 ac ſi theſaurus eſſet antiquus. Enimvero
 antiquitas nihil aliud præſtat, quam quod
 indicium eſt rem carere domino, hoc autem
 quod dominus non reperitur, eodem modo
 eſt cauſa ne alicui fiat iniuria, quia non
 apparet cui ſurtum fiat. Quod autem non
 ſit poſſituum ius, quod hoc pauperibus
 tribuat, probatur. Nam iuris prudentes
 nullum afferunt niſi caput, cum tu de uſuris,
 & ſimilia, quibus uſuraria pecunia &
 ſimoniaci adiudicatur pauperibus. Iura
 autem huiusmodi non loquuntur, niſi de
 rebus male partis & acquiſitis, vt habetur
 in canon. Non ſane. 14 quaſt. 5. Inuentio
 autem non eſt iniqua acquiſitio, ſed licita,
 neque eſt clarum debitum, ſicuti quod
 mutuo aut credito recepiſti. Secundo
 arguitur. Ante legem Euangelicam iure
 natura veriſſimum eſt, res inuentas fuiſſe
 inuentoris, ſicuti antiquos theſauros, nam
 iura non faciunt aliam diſſerentiam quam
 quod ſi inueniantur res que dominos habere
 præſumuntur non capiuntur niſi animo
 reddendi dominis, quod quidem ius ſolum
 cogit vt dominus diligenter diſquiratur.
 Hic enim eſt ſenſus legis ſaluſ, ff. de furti
 que ait turti ream eſſe qui inuentum accipit
 animo non reddendi, etiam ſi dominum
 ignoret, nempe quia tenetur illum diſquirere,
 quo vique non inuenit, nihil loquitur de
 pauperibus, non ergo eſt cur in lege
 Euangelica debitum fiat iuſtitia illis
 conferendi. Sed eis eiſmodi res venire in
 ius commune reipublice, & ideo applicari
 pauperibus eius. Hoc autem proſecto non
 ſatis probatur, Nam illud illicitatum
 ſupra oſtendimus habere verum vbi manifeſtum
 eſt quempiam aliquid debere igno-

to domino, nempe quia iniuſte accipit, vel
 ſub fide reddendi, inuentio autem non eſt
 huiusmodi, imò beneficium eſt Dei, vt ait
 lex, rem aliquam reperire. Et proſecto ſi
 eiſmodi res in ius commune reipublice,
 vel pauperum cederent non video cur non
 eiuſdem, & antiqui theſauri. Neque obſtat
 ſi dicas illum qui inuenit non amittere ius
 ſuū, ſed velle vt des pauperibus, vt in
 bonum ſpirituale cedat. Nam ſi eo ipſo quod
 reperiri non poſſit, nulla ei ſit iniuria, eo
 ipſo caret executione iuris petendi. Item
 ſi conſtat mihi eum qui perdidit eſſe Tur-
 cam, quid illi proderit dari pauperibus
 inuenit, ergo ſuccedit ius pauperum propter bonum
 perdendis, poterat enim iniquus, ſed alium
 de, ſcilicet quia ſunt bonæ redundantiæ in
 reipublica. Quod tamē non ſatis probatur,
 cum non probetur eſſe debita. Et eſt parum
 mihi magnum argumentum, D. Thomaſi
 hic de pauperibus meminiffe, ſed id tantum
 ait, quod inuentor qui bona fide credit
 res haberi pro derelictis, non committit
 ſurtum ſibi retinendo, & certe facta
 diligentia, pro derelictis habentur. Nā loquitur
 iam tunc non de theſauris, ſed de illis
 rebus que de propinquo dominum habuerunt.
 Argumento vero quo ex Aug. & Hieron.
 14. q. 5. afferuntur, nihil conueniunt. Ait,
 inquam, Aug. ſi quid inueniſti & non
 reddidiſti, rapuiſti. Et Hier. can. multi. Pec-
 catum, inquit, ſimile rapinæ eſt ſi quis in-
 uenta non reddat. Plane tamen intelligitur
 quando dominus haberi poſſit, & mala fide
 non inquiritur. Concludamus ergo primum
 quod vbi inuentor indigens eſſet, capere
 tuto poſſit vel totum inuentum, vel partem
 pro ſua neceſſitate, id quod & ſuatores
 contrariæ opinionis etiam fatentur, vt patet
 apud eundem Syl. loco citato, diſſimodo
 id faciat de conſilio prælati aut conſeſſarii,
 quamuis neque id forſan ſit neceſſarium.
 Secundo, ſi quis inuenit eſt diuerſi conſilii
 eſt ſaluberrimum res inuentas quarum
 domini haberi non poſſunt, in pauperes
 aut in publicos pioſque vſus erogari.
 Nam vt ait Grego. Timorati animi eſt,
 ibi culpam agnoſcere, vbi culpa non eſt.
 At vero an ſit neceſſaria præceptio, nõ
 ſatis audeam affirmare. Qui autem id
 ſtruxerit, per hoc ſuam tuebitur opinio-
 nem, quod iure natura illa que in reipublica
 redundant ſunt indigentium, vt ſtatim
 articulo proximo dicemus, quod a iure illa
 redun-

Secunda ratio.

redundent, inde quodammodo apparet, quod non habent certos dominos, præsumitur tamen habere aliquos, quod antiquis thesauris non conuenit.

Ad tertium argumentum respondetur, quod furtum censetur non grandis culpa dupliciter primo ex parte subiecti, quia ex necessitate furæis alleviatur. Præterea quia sicut proxime diximus, genere suo est minimum respectu aliorum mortalium. Unde ibidem subditur, fur deprehensus reddeat centuplum, qui autem adulter est, perdat animam suam.

Ad secundum autem membrum respondetur, tam tenuè tamque exile posse contingere furtum ut non sit mortale, propterea enim dictum est, genere suo esse mortale, Ratio hinc autem dubitandi respicit quomodo sit perpendenda furti quantitas que culpam non habet nisi venialem respectu, an absolute. Enimvero cum gratias furti ex damno dato sit perpendenda, & indigno, verbi gratia, plus noceat vnum suffragando quadrantem, quam præditiuita quo ducatur eriperes, consequens fieri videtur ut respectu sit estimanda. In contrarium autem arguitur, quod si id verum esset, conquireretur, furari à Cæsare centum aureos nunquam esse mortale delictum, quoniam longe minus damnum inde ipse accipit, quam misera vetula cui duo minuta raperes, quandoquidem & in Evangelio ob id cumulatus commendata est eleemosyna illius anus, quod plus respectu sue facultatis in gazophylacium misit. Lis tamen hæc sic per distinctionem dirimitur. Est enim aliqua pecunie quantitas tanta, quæ per se absque vilo personæ respectu causa est in furtio peccati mortalis. Vt si verbi gratia, dicamus duo tresve aurei ducati, quare etiam si à Cæsare furti piantur, licet illos ipse stocci pendat, nihilominus crimen est. Sed alia est tam exigua summa quæ secum ipsa non habet tantam culpam, sed nihilominus ob paupertatem possidentis fiet mortale, ut si argentum nummum aut duplum a misero fur riperes. Augescit autem præterea damnum, etiam si per se parum sit, dum causa est maioris, ut si lora bonum rumpas quæ ob causam agricola diurnas operas perdit, aut aliud vili instrumentum ab artifice detrahas, cuius causa ab opere cessat.

Ad quartum autem membrum respondetur, tam tenuè tamque exile posse contingere furtum ut non sit mortale, propterea enim dictum est, genere suo esse mortale, Ratio hinc autem dubitandi respicit quomodo sit perpendenda furti quantitas que culpam non habet nisi venialem respectu, an absolute. Enimvero cum gratias furti ex damno dato sit perpendenda, & indigno, verbi gratia, plus noceat vnum suffragando quadrantem, quam præditiuita quo ducatur eriperes, consequens fieri videtur ut respectu sit estimanda. In contrarium autem arguitur, quod si id verum esset, conquireretur, furari à Cæsare centum aureos nunquam esse mortale delictum, quoniam longe minus damnum inde ipse accipit, quam misera vetula cui duo minuta raperes, quandoquidem & in Evangelio ob id cumulatus commendata est eleemosyna illius anus, quod plus respectu sue facultatis in gazophylacium misit. Lis tamen hæc sic per distinctionem dirimitur. Est enim aliqua pecunie quantitas tanta, quæ per se absque vilo personæ respectu causa est in furtio peccati mortalis. Vt si verbi gratia, dicamus duo tresve aurei ducati, quare etiam si à Cæsare furti piantur, licet illos ipse stocci pendat, nihilominus crimen est. Sed alia est tam exigua summa quæ secum ipsa non habet tantam culpam, sed nihilominus ob paupertatem possidentis fiet mortale, ut si argentum nummum aut duplum a misero fur riperes. Augescit autem præterea damnum, etiam si per se parum sit, dum causa est maioris, ut si lora bonum rumpas quæ ob causam agricola diurnas operas perdit, aut aliud vili instrumentum ab artifice detrahas, cuius causa ab opere cessat.

Ad quintum autem membrum respondetur, tam tenuè tamque exile posse contingere furtum ut non sit mortale, propterea enim dictum est, genere suo esse mortale, Ratio hinc autem dubitandi respicit quomodo sit perpendenda furti quantitas que culpam non habet nisi venialem respectu, an absolute. Enimvero cum gratias furti ex damno dato sit perpendenda, & indigno, verbi gratia, plus noceat vnum suffragando quadrantem, quam præditiuita quo ducatur eriperes, consequens fieri videtur ut respectu sit estimanda. In contrarium autem arguitur, quod si id verum esset, conquireretur, furari à Cæsare centum aureos nunquam esse mortale delictum, quoniam longe minus damnum inde ipse accipit, quam misera vetula cui duo minuta raperes, quandoquidem & in Evangelio ob id cumulatus commendata est eleemosyna illius anus, quod plus respectu sue facultatis in gazophylacium misit. Lis tamen hæc sic per distinctionem dirimitur. Est enim aliqua pecunie quantitas tanta, quæ per se absque vilo personæ respectu causa est in furtio peccati mortalis. Vt si verbi gratia, dicamus duo tresve aurei ducati, quare etiam si à Cæsare furti piantur, licet illos ipse stocci pendat, nihilominus crimen est. Sed alia est tam exigua summa quæ secum ipsa non habet tantam culpam, sed nihilominus ob paupertatem possidentis fiet mortale, ut si argentum nummum aut duplum a misero fur riperes. Augescit autem præterea damnum, etiam si per se parum sit, dum causa est maioris, ut si lora bonum rumpas quæ ob causam agricola diurnas operas perdit, aut aliud vili instrumentum ab artifice detrahas, cuius causa ab opere cessat.

Ad sextum autem membrum respondetur, tam tenuè tamque exile posse contingere furtum ut non sit mortale, propterea enim dictum est, genere suo esse mortale, Ratio hinc autem dubitandi respicit quomodo sit perpendenda furti quantitas que culpam non habet nisi venialem respectu, an absolute. Enimvero cum gratias furti ex damno dato sit perpendenda, & indigno, verbi gratia, plus noceat vnum suffragando quadrantem, quam præditiuita quo ducatur eriperes, consequens fieri videtur ut respectu sit estimanda. In contrarium autem arguitur, quod si id verum esset, conquireretur, furari à Cæsare centum aureos nunquam esse mortale delictum, quoniam longe minus damnum inde ipse accipit, quam misera vetula cui duo minuta raperes, quandoquidem & in Evangelio ob id cumulatus commendata est eleemosyna illius anus, quod plus respectu sue facultatis in gazophylacium misit. Lis tamen hæc sic per distinctionem dirimitur. Est enim aliqua pecunie quantitas tanta, quæ per se absque vilo personæ respectu causa est in furtio peccati mortalis. Vt si verbi gratia, dicamus duo tresve aurei ducati, quare etiam si à Cæsare furti piantur, licet illos ipse stocci pendat, nihilominus crimen est. Sed alia est tam exigua summa quæ secum ipsa non habet tantam culpam, sed nihilominus ob paupertatem possidentis fiet mortale, ut si argentum nummum aut duplum a misero fur riperes. Augescit autem præterea damnum, etiam si per se parum sit, dum causa est maioris, ut si lora bonum rumpas quæ ob causam agricola diurnas operas perdit, aut aliud vili instrumentum ab artifice detrahas, cuius causa ab opere cessat.

Ad septimum autem membrum respondetur, tam tenuè tamque exile posse contingere furtum ut non sit mortale, propterea enim dictum est, genere suo esse mortale, Ratio hinc autem dubitandi respicit quomodo sit perpendenda furti quantitas que culpam non habet nisi venialem respectu, an absolute. Enimvero cum gratias furti ex damno dato sit perpendenda, & indigno, verbi gratia, plus noceat vnum suffragando quadrantem, quam præditiuita quo ducatur eriperes, consequens fieri videtur ut respectu sit estimanda. In contrarium autem arguitur, quod si id verum esset, conquireretur, furari à Cæsare centum aureos nunquam esse mortale delictum, quoniam longe minus damnum inde ipse accipit, quam misera vetula cui duo minuta raperes, quandoquidem & in Evangelio ob id cumulatus commendata est eleemosyna illius anus, quod plus respectu sue facultatis in gazophylacium misit. Lis tamen hæc sic per distinctionem dirimitur. Est enim aliqua pecunie quantitas tanta, quæ per se absque vilo personæ respectu causa est in furtio peccati mortalis. Vt si verbi gratia, dicamus duo tresve aurei ducati, quare etiam si à Cæsare furti piantur, licet illos ipse stocci pendat, nihilominus crimen est. Sed alia est tam exigua summa quæ secum ipsa non habet tantam culpam, sed nihilominus ob paupertatem possidentis fiet mortale, ut si argentum nummum aut duplum a misero fur riperes. Augescit autem præterea damnum, etiam si per se parum sit, dum causa est maioris, ut si lora bonum rumpas quæ ob causam agricola diurnas operas perdit, aut aliud vili instrumentum ab artifice detrahas, cuius causa ab opere cessat.

Ad octavum autem membrum respondetur, tam tenuè tamque exile posse contingere furtum ut non sit mortale, propterea enim dictum est, genere suo esse mortale, Ratio hinc autem dubitandi respicit quomodo sit perpendenda furti quantitas que culpam non habet nisi venialem respectu, an absolute. Enimvero cum gratias furti ex damno dato sit perpendenda, & indigno, verbi gratia, plus noceat vnum suffragando quadrantem, quam præditiuita quo ducatur eriperes, consequens fieri videtur ut respectu sit estimanda. In contrarium autem arguitur, quod si id verum esset, conquireretur, furari à Cæsare centum aureos nunquam esse mortale delictum, quoniam longe minus damnum inde ipse accipit, quam misera vetula cui duo minuta raperes, quandoquidem & in Evangelio ob id cumulatus commendata est eleemosyna illius anus, quod plus respectu sue facultatis in gazophylacium misit. Lis tamen hæc sic per distinctionem dirimitur. Est enim aliqua pecunie quantitas tanta, quæ per se absque vilo personæ respectu causa est in furtio peccati mortalis. Vt si verbi gratia, dicamus duo tresve aurei ducati, quare etiam si à Cæsare furti piantur, licet illos ipse stocci pendat, nihilominus crimen est. Sed alia est tam exigua summa quæ secum ipsa non habet tantam culpam, sed nihilominus ob paupertatem possidentis fiet mortale, ut si argentum nummum aut duplum a misero fur riperes. Augescit autem præterea damnum, etiam si per se parum sit, dum causa est maioris, ut si lora bonum rumpas quæ ob causam agricola diurnas operas perdit, aut aliud vili instrumentum ab artifice detrahas, cuius causa ab opere cessat.

Ad nonum autem membrum respondetur, tam tenuè tamque exile posse contingere furtum ut non sit mortale, propterea enim dictum est, genere suo esse mortale, Ratio hinc autem dubitandi respicit quomodo sit perpendenda furti quantitas que culpam non habet nisi venialem respectu, an absolute. Enimvero cum gratias furti ex damno dato sit perpendenda, & indigno, verbi gratia, plus noceat vnum suffragando quadrantem, quam præditiuita quo ducatur eriperes, consequens fieri videtur ut respectu sit estimanda. In contrarium autem arguitur, quod si id verum esset, conquireretur, furari à Cæsare centum aureos nunquam esse mortale delictum, quoniam longe minus damnum inde ipse accipit, quam misera vetula cui duo minuta raperes, quandoquidem & in Evangelio ob id cumulatus commendata est eleemosyna illius anus, quod plus respectu sue facultatis in gazophylacium misit. Lis tamen hæc sic per distinctionem dirimitur. Est enim aliqua pecunie quantitas tanta, quæ per se absque vilo personæ respectu causa est in furtio peccati mortalis. Vt si verbi gratia, dicamus duo tresve aurei ducati, quare etiam si à Cæsare furti piantur, licet illos ipse stocci pendat, nihilominus crimen est. Sed alia est tam exigua summa quæ secum ipsa non habet tantam culpam, sed nihilominus ob paupertatem possidentis fiet mortale, ut si argentum nummum aut duplum a misero fur riperes. Augescit autem præterea damnum, etiam si per se parum sit, dum causa est maioris, ut si lora bonum rumpas quæ ob causam agricola diurnas operas perdit, aut aliud vili instrumentum ab artifice detrahas, cuius causa ab opere cessat.

Ad decimum autem membrum respondetur, tam tenuè tamque exile posse contingere furtum ut non sit mortale, propterea enim dictum est, genere suo esse mortale, Ratio hinc autem dubitandi respicit quomodo sit perpendenda furti quantitas que culpam non habet nisi venialem respectu, an absolute. Enimvero cum gratias furti ex damno dato sit perpendenda, & indigno, verbi gratia, plus noceat vnum suffragando quadrantem, quam præditiuita quo ducatur eriperes, consequens fieri videtur ut respectu sit estimanda. In contrarium autem arguitur, quod si id verum esset, conquireretur, furari à Cæsare centum aureos nunquam esse mortale delictum, quoniam longe minus damnum inde ipse accipit, quam misera vetula cui duo minuta raperes, quandoquidem & in Evangelio ob id cumulatus commendata est eleemosyna illius anus, quod plus respectu sue facultatis in gazophylacium misit. Lis tamen hæc sic per distinctionem dirimitur. Est enim aliqua pecunie quantitas tanta, quæ per se absque vilo personæ respectu causa est in furtio peccati mortalis. Vt si verbi gratia, dicamus duo tresve aurei ducati, quare etiam si à Cæsare furti piantur, licet illos ipse stocci pendat, nihilominus crimen est. Sed alia est tam exigua summa quæ secum ipsa non habet tantam culpam, sed nihilominus ob paupertatem possidentis fiet mortale, ut si argentum nummum aut duplum a misero fur riperes. Augescit autem præterea damnum, etiam si per se parum sit, dum causa est maioris, ut si lora bonum rumpas quæ ob causam agricola diurnas operas perdit, aut aliud vili instrumentum ab artifice detrahas, cuius causa ab opere cessat.

ritatem furti tam pusillam esse posse, quam cumen sit mortale. Primo ex iure canonico, puta ex Hieron. 139. 6. can. fin. ubi ait furtum non solum in maioribus, sed in minoribus etiam indicari. Deinde iure civili ex Inst. de re. diui. §. Gallinarum. Vbi de gallina furto etiam datur actio. At vero ad Hieron. respondetur quod loquitur, quando animus adest nocendi in maioribus, sic enim continuo subdit, Non enim quod furto ablatum est, sed mens furantis attenditur. Ius autem civile nihil aliud habet, quam quod aucupium domesticarum auium sit furtum, sed tam parum esse posset, ut ridiculus haberetur qui de illo ageret in iudicio. Adiecit autem in calce solutionis D. Thom. quod qui habet animum furandi & inferendi nocentum proximis, etiam in talibus minimis potest peccare mortaliter, sicut in solo cogitatu per consensum. Sunt tamen amphibola verba, & ideo anceps sententia. Ait ergo Caiet. non esse sensum D. Thom. ut particula, in minimis referatur ad nocentum, quasi docuerit ut qui animo intendit in minimis nocere, mortaliter peccare possit. Est enim talis sensus, ut ipse purat, ra noni dissonus, sed ait id tantum voluisse quod qui habet animum nocendi simpliciter, etiam si noceat in minimis peccat mortaliter propter exedentem se animum ad maiora. At vero etsi mens D. Thom. non sit adeo perspicua id, tamen quod Caiet. refutat crediderim ego contra esse verum. Etenim si noui pusillanimi hominis ingenium qui minimis maxime offenditur, atque animo perturbatur & affligitur, & forte ad iracundiam concitatur, profecto si haberem ego animum ei nocendi per illa minima, charitatem violarem, & amicitiam, nam de hoc esset ille mihi inimicus, atque adeo mortaliter delinquerem, idque non solum ledendo verum etiam verbo & gestu. Dico minima, quibus homines angusti cerebri vehementer offendi consueverunt, nam tam pusilla esse possent, ut ludibrio haberetur qui inde se reputaret offensum, & tunc cuiusmodi læsio non esset culpa. Sed aliud præterea argumentum restat, quod rem hanc furto rum paruularum rerum facere potest, du

biam. Si paruum furtum non esset mortale, sequeretur quod neq; si multoties iteraretur ad tantam culpam posset ascendere,

Et c 4 ut

Hieron.

Solutio.

S. Tho.

Caiet.

Mens S. Thom.

Obiectio altera.

NO
RE
DLS
III

vt esset mortale, nam peccata venialia quæ tumuis multiplicentur, vt sana habet Theologorum opinio, efficere nequeunt mortale. Contingere enim tunc transitus de genere in genus. Consequens tamen est falsum. Nam & si fumulus nunquam nisi minimum quadrantem ab hero vno furto furripiat, tamen dum centies id multiplicat, reus furti iudicatur. Ad hoc respondetur consequentia peremptoria. Nam etsi pluralitas peccatorum venialium nunquam fit mortalis, nihilominus quando summæ rerum incipit esse magna, tunc actus ille, etiamsi non sit nisi acceptio vnus quadrantis, quia acceptio damni est ad precedentia, fit mortalis. At vero videre videor studiosum lectorem contra hanc solutionem sic relurgentem. Sequeretur saltem quod si eiusmodi furta idem fur non ab eisdem personis faceret, sed à diuersis ita vt ab vno caperet obolum atque ab alio, ac subinde ab alio quadrantem, aut aliam paruum monetam, nunquam mortaliter peccaret. Probat, quia nemini dat graue damnum. Neque vero vlla est redargutio quod ipse recipit grande lucrum, nam fur non est estimandum ex accedente furti luero, sed ex damno dato. Si autem consequentia cum consequenti concedas, admittis posse furem aliena substantia citra peccatum mortale ditari, atque adeo patrocinium prestare istis publicis coemptoribus qui diuitios in paruis defraudant. Nam secundum tuam opinionem non peccaret mortaliter. Respondetur ergo quod quamuis à diuersis exigua quis suffiretur, tamen cum summa incipit crescere, actus iam vnus furandi precedentibus accedens efficitur mortalis, nam, vt modo dicebamus, quantitas quæ per se est magna absque vllò personarum respectu siue à diuite accipias siue à pluribus, per se constituit peccatum mortale. In quarto argumeto iungitur an capitale supplicium quod furtibus decretum est, sit licitum. Et potest quaestio vel de potestate interrogari, vel de vsu. Scotus namque quem q. 1. articulus, arbitratur talem potestatem non esse penes rempublicam, quia non valet, inquit, quemquam morti addicere, nisi in casibus expressis antiqua lege. Hoc autem satis illic me arbitror expugnasse. Potest enim iure natura quod nusquam diuinitus reuocatum est, publica vicisci scelera prout

viderit salubrius expedire. De vsu tamen an videlicet furti grauitas id mereatur alia est quaestio, nam cum bona exteriora non sint tanti habenda præcipue inter Christianos, quos Christus admonuit vt petenti pallium relinquunt & tunicam, non apparet ratio, vt pro furto vita exigatur. Accedit & ius commune. Nam cũ antiquitus poena illa in legibus extaret, postea vita est atrox, quare cautum est ne vllus de simplici furto capite plectatur, vt habetur l. sed nouo iure. C. de feruis fug. & in authen. vt nulli iudici liceat habere, &c. col. 9. Sed publici tantum latrones digni illa morte censentur. Et re vera seculo 5. Thom. non erat in vsu simplices fures, sed tantum latrones ad furcas suspendere. Nam ait non esse in stigendam poenam pro quolibet peccato mortali, sed pro eo quo damnum datur irreparabile, quale non est furtum. Quia vero in Hispania ius olim istud seruabatur vt patet. par. 7. tit. 1. l. 18. sed tantum suspendebantur sacrilegi qui sacra depradebantur, atque alij id genus. Postea vero crescente perditorum hominum audacia, auctæ sunt poenæ. Et arbitror Bald. in causa fuisse huius supplicij, qui super eadem lege, sed nouo iure, duo asseruit. Primum, quod etsi pro simplici aut geminato furto non sit fur morte dignus, tamen tripliciter iam reputatur latrocinium. Secundo indest infert quod quando vnum ingens est, tunc tribus æqui pollet. Porro autem vt nihil ego contra leges obmirum, tamen ratio Baldi nulla est. Primum enim latrones non sunt censendi ex actu solum frequentia, sed ex modo, nempe quia vim inferunt & rapinis perturbant rempublicam, atque illi duntaxat iure deputantur neci, fur autem licet identidem peccet, si tamen id semper latenter, ita vt neq; publicas vias obideat, neq; irruptionem in aedes faciat, nec cadere offerat, non censetur latro. Quare gaudere debet privilegio ecclesiastico, si se in sacra recipiat. Atque adeo multo minoris probabilitatis habet secundum asserum, quod quia ingens furtum æqui pollet tribus, æquum sit morte. Nam licet æqui pollet in quantitate, non tamen in modo, vt reputetur latrocinium. Quamuis propter insignem audaciam imaginè eius gerat. Id autem quod tandem pro ratione asserti sui adducit, videlicet propter enorme delictum licere leges transgredi, indignum est iuris peritiam

Solutio.

Replica

An fures
licite sus-
pèdantur.
Scotus.

dum transgredi leges peccatum est, & peccatum licere non potest, sed forsitan transgressionem appellat dum sit aliquid contra verba legis, non tamen contra mentem. Id verum tamen insuper adnotandum, hic est, quod Baldi aut cuiusvis alterius, doctoris assertio nullatenus haberi potest pro lege, immo uero neque dictum ipsorum Iuriconsultorum, nisi aut principis auctoritate aut reipublica more & usu eorum documenta pro legibus recepta sint, quippe cum (vt libro primo, demonstratum est) sola auctoritas publica valeat legem condere, quæ vim habeat coercitiuam. Est ergo iam receptissimum, vt fures pro simphici aut geminato furto, si non est magnū aut flagellis casti, aut aures recisi, seu ferro iniusti relegentur. Pro trino vero aut pro vno enormi ad furcas suspendantur. Quæ quidem lex etiam Hispanis in more est, vt patet in libro quarto regalis for. titul. 15. Lex, qui furatus fuerit ac. dipondia, no uis tantundem soluat. Quod si iterato simile commiserit furtum, occidatur. Tamen sub illo rigore non sit nunc eadem lex in usu, vt pro decima parte vnius duca ti quis suspendatur. Pluris enim tunc forte adhibebatur illa quota quam nunc duplus ducatus.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum ei qui egestate pramittitur furari liceat.

Postquam tam stricto iure ostensa est iniquitas furti, disputare conuenit an aliquis sit inde excipiendus casus, saltem vbi extrema necessitas ingruit. Et arguitur primo a parte negatiua, de illo cap. supra citato, si quis. extra de furt. vbi habetur, quod si quis propter necessitatem famis furatus fuerit vestem, cibarium, vel pecus, poeniteat hebdomodas tres, quod non iuberetur nisi furtum tunc illicitum esset. Secundo idem arguitur ex Aristot. 2. Ethicor. vbi ait quædam esse que confessim nominata conuoluta sunt cum malitia, & subdit exemplum in furto, vbi significat esse intrinsece malum, atque adeo nullo sine nulloque de causâ reddi posse licitum, cuius est in mendacio similitudo.

Tertio, homo debet proximum sicut seipsum diligere, nemini autem ad succur-

rendum per elemosinam proximo licitū est furari, vt lib. contra mendacium admo net August. ergo neque ad subueniendum sibi. In contrarium autē est quod in necessitate, vt axioma habet vulgare, omnia sunt communia.

Ad quæstionem tribus conclusionibus respondetur. Prima. Res quæ homini redundant. pauperum sustentationi iure naturæ debentur. Auctoritas est Ambrosij quæ inter decreta refertur, distinctione 47. esurientium panis est, quem tu detines, nudorum indumentum est, quod tu recludis, miserorum redemptio & absolutio est, pecunia quam tu in terra defodis. Ratio autem naturalis sic colligitur. Nullum ius gentium aut humanum naturali potest aut diuino derogare, cum hæc superiora sint, iure autem naturæ diuinaque providentia institutum est, vt res inferiores hominum necessitati subseruiant, propter quos conditæ sunt, ergo vbi res huiusmodi redundantes possessori non seruiunt, nullo humano iure vetari possunt, quominus in agentium usum veniant. Secunda conclusio. Hoc tamen non obstante, nemo citra extremam necessitatem, ei qui affluunt, eripere sua bona potest. Probat, quoniam & si locuplex ille eadem teneatur bona diffundere, sunt tamen multi egeni, diuersis locis & temporibus occurrentes, quibus idco charitatiuam illam erogationem per possessorem fieri conuenit. Tertia conclusio. In extrema necessitate, puta ubi euident, & urgens est, tunc calamitosus ille licite potest alienis rebus sibi succurrere, siue clam sublati, siue palam. Conclusio sæpe iam est a nobis asserta, quoniam tam innatum est hominis ius seruandi sese, vt illi alia cuncta cedant. Primam istarum conclusionum non intelligas obligationem sonare iniuriæ, sed tantum inlicitor die, vt lib. 4. quæst. de diuin. rerum, adnota uimus. Nam postquam diuise sunt res, quisque est suarum dominus, eatenus tamen persistit naturale ius commune, ut qui abundat, esse debeat in egenos beneficius. Qua ratione inde enascitur veritas conclusionis secundæ, nempe vt nemo quam uis grauiter patiens, possit a diuite furari. Neq. valet argumentum. Dives in tali casu (nempe grauis necessitatis) teneatur egeni erogare, iuxta illud Ioan. in sua canonica,

Conclusio respondet sua.

Ambro.

Secundū conclusio.

Tertia conclusio.

Prima conclusio declaratio.

Yus in
mōp
sua Bil
&
Primū
argu
pane
guina.
Argu
Argu

PO
RE
S
III
3